

EURAJOEN KUNNAN LAUSUNTO EDUSKUNNAN VALTIONVARAINVALIOKUNNAN KUNTA- JA HYVINVOINTIJAOSTOLLE / HE 109/2024

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaosto on pyytänyt 4.10.2024 päivätyllä sähköpostilla Eurajoen kunnan lausuntoa 9.10.2024 klo 12.00 mennessä teemalla; Kuntatalouden näkymät (erityisesti vuodelle 2025) ottaen huomioon vuoteen 2025 liittyvät muutokset ja uudistukset, kuten TE-palvelujen uudistus (siirtyvästä TE-palvelujen ja työttömyysturvan rahoituksesta sekä näiden rahoitustarpeesta hyvä saada myös kirjallisesti laskelmia). Erityisteemana myös näkemys/tilannekuva kuntien eriytymiskehityksestä sekä VOS-uudistuksen tilannekuvasta.

Eurajoen kunta kiittää eduskunnan valtionvarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaostoa lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta seuraavasti.

Eurajoen kunnan kuntatalouden osalta suurin murhe, nyt ja tulevina vuosina, on negatiivinen valtionosuus, joka aiheuttaa isoja sopeutustarpeita kunnan talouteen ja palveluihin. Eurajoen kunnalle laadukkaat lähipalvelut ovat olleet aina tärkeitä, jo kauan ennen soteuudistusta kunta halusi panostaa vahvasti mm. laadukkaisiin ja korkeatasoisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Hyvinvointialueuudistus astui voimaan 1.1.2023, johon liittyivät uudet valtionosuuslaskelmat. Laskelmiin oli liitetty mukaan hyvinvointialueen rahoitus, ns. "sotehännät". Niiden tuloksena vuonna 2023 kuusi kuntaa ja vuonna 2024 kymmenen kuntaa joutuvat maksamaan valtionosuuksia takaisin sen vuoksi, että sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät kunnilta valtion rahoittamille hyvinvointialueille.

Negatiiviset valtionosuudet johtuvat pääasiassa sote-uudistuksen tasauselementeistä, laskennallisesti menoja siirtyy hyvinvointialueelle tuloja vähemmän. Eurajoen kunta on ollut uudistuksen osalta yksi suurimmista häviäjistä. Eurajoen kunnan valtionosuudet olivat negatiiviset vuonna 2023 4 M€, vuonna 2024 4,8 M.€:on ja vuonna 2025 4,2 M€. Vuoden 2025 lasku johtuu TE-uudistuksen mukanaan tuomasta valtionosuudesta. Vuoden 2026 arviota ei ole vielä saatavilla.

Eurajoella yhden kunnallisveroprosentin arvo on n. 2 M€ eli laskennallisesti alijäämän kattaminen edellyttäisi vähintään kahden prosenttiyksikön nostoa kunnallisveroon. Eurajoen kunnan budjetti on n. 35 M€/vuosi ja vuosittaisen 4–5 M€ rahoitusvajeen kattamiseksi on laadittu useamman vuoden toimintaohjelma, jonka keinovalikoimassa ovat vero- ja maksukorotukset sekä kunnan toiminnan sopeuttaminen tulojen mukaisiksi.

Kunta on halunnut tarjota kuntalaisille laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluita, mutta tällä hetkellä palveluja leikataan voimakkaasti ja palvelutaso laskee koko ajan. Tilanne on tällä hetkellä hyvin ristiriitainen. Hyvin konkreettisen kuvan muutoksesta antaa esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuollon kuraattori- ja koulupsykologiresurssit. Aikaisemmin kunnalla oli neljä kuraattoria ja kaksi koulupsykologin virkaa, nyt kuraattoriresurssi on 2,5 ja koulupsykologipalvelut 2 päivää/viikko.

Saman suuntainen resurssien lasku on monella muulla sote-toiminnon alueella Eurajoella. Loogisesti ajateltuna, jos palvelutaso laskee, pitäisi rahoituksen laskea samalle tasolle. Nykyisessä tilanteessa Eurajoen kunta maksaa hyvin korkeaa hintaa laskevasta palvelutasosta. Eurajoen kunnan resursseja on siirretty hyvinvointialueella muille kunnille, mutta Eurajoen kunta maksaa niistä negatiivisten valtionosuuksien muodossa.

TE-uudistuksen osalta Eurajoen kunta on osa Etelä-Satakunnan työllisyysaluetta, jossa isäntäkuntana toimii Rauman kaupunki. Muutosprosessi on edennyt erinomaisesti. Talousarvioprosessit ovat parhaillaan käynnissä sekä kunnissa ja työllisyysalueella eli muutoksia saattaa vielä tulla. Tällä hetkellä laskennallisesti Eurajoen kunnan maksuosuus on 807 778 € ja valtionosuus vuodelle 2025 657 392 €. Valtionosuus ei kata kaikkea TE-uudistukseen liittyvää, vaan kuntien on rahoitettava toimintaa valtionosuuden lisäksi. Eurajoen kunnan lisärahoitus on 150 000 € vuodella 2025. Kustannusneutraalista muutoksesta ei ole tässä tapauksessa kysymys, mutta laskennallisesti muutos alentaa Eurajoen kunnan negatiivista valtionosuutta.

Eurajoen kunta kehittää omalta osaltaan Satakunnan elinvoimaa. Eurajoen sijaitsee kahden suurimman Satakuntalaisen kaupungin välissä, joten kunnan strateginen sijainti on mahdollistanut laajan työssäkäyntialueen ja sitä kautta hyvän työllisyyskehityksen omien elinvoimapanostusten lisäksi. Kunnalla on suunnitelmat Eurajoki Business Valleyyn kokonaisuuteen, jossa alueelle tulee uusia alueita suuryritysten sijoittautumiseen. Eurajoen Olkiluodosta tulee 30 % Suomen sähköntuotannosta, joten energiaa alueelta löytyy hyvien logististen yhteyksien lisäksi ja sitä kautta kiinnostusta suurteollisuuden puolelta on olemassa jo nyt.

Negatiivinen valtionosuus on pois koko Satakunnan elinvoiman kehittämisestä. Eurajoen kunta on maksanut kahden vuoden aikana valtionosuuksia takaisin lähes 9 M€ ja vuosi 2025 mukaan lukien yhteensä 13 M€. Em. euroilla elinvoimaa ja työpaikkoja olisi rakennettu melkoinen määrä Satakuntaan ja Suomeen.

Valtionosuuden tasausjärjestelmään on jo aiemmin liitetty ydinvoiman kiinteistövero, joten oman osuutensa valtionosuusjärjestelmän tasauksiin Eurajoen kunta on antanut jo pitkään. Kunnan näkökulmasta katsottuna kunnan tekemien hyvien elinvoimapäätösten kohtelu valtionosuuksien tasausjärjestelmässä ei ole tasa-arvoista. Ydinvoiman kiinteistöveron tasaus sekä hyvinvointialueiden muodostamisen yhteydessä tulleet negatiiviset valtionosuudet tuovat Eurajoen kunnalle kohtuuttomat kustannukset. Eurajoen kunta näkee asiassa selkeän epäoikeudenmukaisuuden, joka olisi korjattava mahdollisimman nopeasti tasa-arvoisella tavoin. Valtionosuusjärjestelmässä negatiiviset valtionosuudet ovat pieni kokonaisuus suhteessa vaikutuksiin, joita kunnat joutuvat sopeuttamisen muodossa tekemään.

Eurajoella 9.10.2024

Vesa Lakaniemi
Kunnanjohtaja
Eurajoen kunta